

Гроші та муза: Вступ до історії культури

Про курс:

Культура — одне з найскладніших понять, та все ж ми використовуємо це слово повсякчас. Цей курс розповідає, як думати про культуру, і знайомить із такою сферою як історія культури. Завдяки цьому дослідженню історії культури ви навчитесь формулювати й аналізувати те, як люди надають значення різним ідеям, об'єктам та практикам. Ми зосередимось тут на двох значеннях культури: по-перше, на світоглядному визначенні: як ви аналізуєте те, у який спосіб люди вибудовують сенс? По-друге, ми зосередимось на мистецтві. Провідна думка цього курсу полягає в тому, що культурні об'єкти розповідають, як люди осмислюють навколишній світ, особливо у місцях на зразок Східної Європи, де мистецтво набуло політичного та суспільного значення, якого не має деінде. Культура допомагає нам аналізувати... культуру.

Цей курс складається з десяти лекцій. Кожна лекція дасть вам один "інструмент" — поняття, яке ви зможете додати до свого "набору інструментів"; воно допоможе вам аналізувати сенс у своєму житті, у житті тих, хто вас оточує, а можливо, навіть у вашій громаді чи країні. Ви отримаєте аналітичні інструменти, пов'язані з владою, смаком, державою, мережами, розвагами, аудиторією, відмінностями, гендером та постколоніалізмом, не кажучи вже про публічну сферу, місце сцени, читачів як браконьєрів, культурний капітал, сферу культурного виробництва, паноптикум тощо. Коротше кажучи, ви дізнаєтесь, як взаємодіють з музою гроші.

Кожна лекція має "обов'язковий" матеріал для читання (один-два пункти), до якого ви можете отримати доступ, зареєструвавшись на курс. Додатковий рекомендований матеріал для читання подано тут. На лекціях обговорюватимуться першоджерела зі збірки усної історії Міського медіаархіву Центру міської історії — і це дасть чудову можливість для подальших досліджень. Певні заходи пропонуються також для кожної лекції.

Упродовж цього курсу ви:

1. **Познайомитесь** з класичними текстами з історії культури. **Займетесь** цими текстами: будете читати, осмислювати, обговорювати, писати. Визначите властиву їм аргументацію і з'ясуєте, чому вони такі важливі.
2. Будете **обговорювати, деконструювати та аналізувати**, як люди думають про значення та чому вони дотримуються своїх переконань та цінностей.
3. **Визначите** матрицю, що існує між між суспільством, державою та мистецтвом, і використовуватимете її для того, щоб **вибудувати** нове розуміння культури.

У підсумку ми хочемо, щоб ви ясніше збагнули, як розумієте навколишній світ і чому розумієте його саме так!

Список лекцій:

Лекція 1: Культура

У цій лекції ми обговорюємо визначення поняття «культура» (і «культури») та пропонуємо способи ефективного використання цього слова. Обговорюємо становлення історії культури і

знайомимося з моделлю аналізу культури С'юелла, а насамкінець окреслюємо відносини між грошима і музою.

Обов'язково:

William H. Sewell, Jr., "The Concept(s) of Culture," in Victoria Bonnell and Lynn Hunt, eds., *Beyond the Cultural Turn* (Berkeley: U of California Press, 1999), 35-61.

Рекомендовано:

Peter Burke, *What is Cultural History?* (London: Polity, 2008).

Для слухачів театральних студій:

Christopher Balme and Tracy C. Davis, "A Cultural History of the Theatre: A Prospectus," *Theatre Survey* 56:3 (September 2015); doi:10.1017/S0040557415000320.

Henry Bial and Scott Magelssen, editors, *Theater Historiography: Critical Interventions* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 2010).

Baz Kershaw and Helen Nicholson, *Research Methods in Theater and Performance* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2011).

Лекція 2: Влада

У цій лекції ми обговорюємо владу: як ми її визначаємо та розуміємо і як вона діє. Дискутуємо про проблему комплексного підходу до обговорення влади. Додаємо до свого набору інструментів концепції влади/знань Фуко та паноптикум і говоримо про те, як працювати з першоджерелами.

Обов'язково:

Michel Foucault, "Two Lectures" in Foucault, *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings*, ed. Colin Gordon (NYC: Pantheon, 1980), 78-108.

Michel Foucault, *Discipline & Punish: The Birth of the Prison* (NY: Vintage Books 1995; trans Alan Sheridan 1977), 195-228.

Лекція 3: Держава

У цій лекції ми розбираємо категорію "держави": досліджуємо її кордони, межі та можливості. Додаємо до свого набору інструментів концепцію «публічної сфери» Габермаса й обговорюємо місце мистецтва у відносинах з державою, використовуючи історичні приклади з Російської та Габсбурзької імперій і Радянського Союзу. Також практикуємо використання своїх інструментів для аналізу першоджерел.

Обов'язково:

Jürgen Habermas, *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*, trans. Thomas Burger (Polity, 1989), 1-12, 14-26, 26-43, 51-56.

Рекомендовано:

Stephen Mullaney, *The Place of the Stage: License, Play and Power in Renaissance England* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1999).

Більше про кріпацтво та мистецтво:

Richard Stites, *The Pleasure and the Power: Serfdom, Society and the Arts in Imperial Russia* (New Haven: Yale University Press, 2006).

Більше про «публічну сферу» і театр:

Christopher Balme, *The Theatrical Public Sphere* (Cambridge: Cambridge University Press, 2014).

Лекція 4: Смак

У цій лекції ми вивчаємо поняття «смаку» й аналізуємо, як вибудовуються наші уявлення про те, яке мистецтво — добре, а яке — погане. Оглядаємо працю П'єра Бурдьє, зокрема його концепції "поля культурного виробництва" та "культурного капіталу", і дізнаємось, як класифікують нас наші смаки. Ці концепції використовуємо для обговорення першоджерел із повоєнного львівського театру.

Обов'язково:

Pierre Bourdieu, "The Field of Cultural Production," in *The Book History Reader*, edited by David Finkelstein and Alistair McCleery (London: Routledge, 2006), 99-120

Pierre Bourdieu, *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste* (London: Routledge, 1984), 1-17

Лекція 5: Мережі

У цій лекції ми обговорюємо зовсім просте, здавалося б, поняття мереж і дізнаємось, як ця концепція тут-таки ускладнює аналіз будь-якого культурного об'єкта. Вивчаємо працю Роберта Дарнтона про те, як ідеї викликали революцію, і дивимось, чи можна використати цю модель деінде. Розглядаємо авангард в Україні, описаний у моїй книзі, а також повоєнний Львів за допомогою першоджерела.

Обов'язково:

Robert Darnton, "Do Books Cause Revolutions?," *The Forbidden Best-sellers of Pre-Revolutionary France* (New York: Norton, 1996), 169-197.

Mayhill Fowler, *Beau Monde on Empire's Edge: State and Stage in Soviet Ukraine* (Toronto: University of Toronto Press, 2017), Chapter 2.

Рекомендовано:

Більше про мережі у глобальному контексті:

Christopher Balme, "The Bandmann Circuit: Theatrical Networks in the First Age of Globalization," *Theatre Research International*, vol. 40, no. 1 (2015):19-36.

Лекція 6: Розваги

У цій лекції ми розкриваємо складне та пов'язане з багатьма цінностями поняття розваг. Досліджуємо, що саме ми класифікуємо як належне до сфери розваг і як ця класифікація висвітлює ієрархії та цінності, властиві нам самим і нашому суспільству. Обговорюємо перший в історії український музичний огляд — «Привіт з Радіо 477!».

Обов'язково:

Мейгіл Фавлер, уривок з «Бомонду» (глава 3, переклад українською Ярослави Стріхи), опублікований на веб-сайті «Україна модерна», липень 2020 р.

<https://uamoderna.com/md/fowler-popular-culture>

Рекомендовано:

Paula Backscheider, "The Paradigms of Popular Culture," *Eighteenth Century Studies* vol. 6, no. 7 (2009): 19-59.

Stephen Greenblatt, Ines Županov, Reinhard Meyer-Kalkus, Heike Paul, Pál Nyíri and Friederike Pannewick, *Cultural Mobility: A Manifesto* (Cambridge University Press, 2009).

Philip V. Bohlman and Gioffredo Plastino, eds., *Jazz Worlds, World Jazz* (Chicago: University of Chicago Press, 2016).

Лекція 7: Аудиторія

У цій лекції ми доповнюємо своє розуміння культурного виробництва та сприйняття поняттям аудиторії. Додаємо свого набору інструментів концепцію «читачів як браконьєрів» Де Серто і вправляємося в аналізі аудиторії на прикладі сприйняття «Маклени Ґраси» Миколи Куліша та першоджерел із колекцій Центру міської історії, присвячених повоєнному театру.

Обов'язково:

Michel de Certeau, "Reading as Poaching," *The Practice of Everyday Life*, trans Steven Rendall (Berkeley: U of California Press, 1988), 165-176.

Roger Chartier, *Forms and Meanings: Texts, Performances, and Audiences from Codex to Computer* (Philadelphia: University of Pennsylvania, 1993), 43-83.

Mayhill Fowler, *Beau Monde*, pages 153-156 (on *Maklena Grasa*)

Рекомендовано:

Irena Makaryk, "The Perfect Production: Les Kurbas' Analysis of the Early Soviet Audience," *Gamma: Journal of Theory and Criticism*, vol. 15 (Jan 2007): 89-109.

Лекція 8: Відмінність

У цій лекції ми досліджуємо масштабне поняття відмінності. Досліджуємо різні види відмінностей та аналізуємо, як категоризація відмінностей розкриває структури суспільства. У пропонованих матеріалах для читання йдеться про расу і про те, як діяла «ідеологія раси» в Радянському Союзі. Ці ідеї використовуємо для аналізу радянської національної політики.

Обов'язково:

*David Rainbow, ed., *Ideologies of Race: Imperial Russia and the Soviet Union in Global Context* (McGill-Queens University Press, 2019), 3-26.

Рекомендовано:

Про колоніалізм:

Ann Laura Stoler and Frederick Cooper *Tensions of Empire: Colonial Cultures in a Bourgeois World* (Berkeley: University of California Press, 1997)

Про культурні мости та стіни:

Krzysztof Czyżewski, *Towards Xenopolis: Visions from the Borderland*, edited by Mayhill C. Fowler and with an introduction by Timothy Snyder (Rochester: University of Rochester Press, 2022)

Про радянську національну політику:

Terry Martin, *The Affirmative Action Empire* (Ithaca: Cornell University Press, 2001), 1-27.

Francine Hirsch, *Empire of Nations: Ethnographic Knowledge and the Making of the Soviet Union* (Ithaca: Cornell University Press, 2005).

Про єврейську культуру:

Mayhill C. Fowler, "Jews, Ukrainians, Soviets?: Backstage in the Yiddish Theaters of Soviet Ukraine," *Jewish Culture and History*, vol. 18, no. 2 (Spring 2017): 152-169; перевидано у перекладі Світлани Брегман, *Записки Наукового Товариства ім. Шевченка*, вип. 263 "Праці Театрознавчої комісії" (Львів, 2020): 143-163.

Jeffrey Veidlinger, *The Moscow State Yiddish Theater: Jewish Culture on the Soviet Stage* (Bloomington, IN: Indiana University Press, 2006), 1-18.

Elissa Vemporad, *Becoming Soviet Jews: The Bolshevik Experiment in Minsk* (Indiana University Press, 2013)

Про культуру Центральної Азії:

Adrienne Edgar, *Tribal Nation: The Making of Soviet Turkmenistan* (Princeton, 2006)

Marianne Kamp, *New Woman in Uzbekistan: Islam, Modernity, and Unveiling under Communism* (Seattle: University of Washington Press)

Adeeb Khalid, *Making Uzbekistan: Nation, Empire, and Revolution in the early USSR* (Ithaca: Cornell University Press, 2016), 1-26.

Про Грузію:

Harsha Ram, "Introducing Georgian Modernism," *Modernism/Modernity*, vol. 21, no. 1 (Jan 2014): 283-288.

Про ромів:

Alaina Lemon, *Between Two Fires: Gypsy Performance and Romani Memory from Pushkin to Post-Socialism* (Durham, NC: Duke University Press, 2000), 124-36.

Про расу в контексті України:

Adriana Helbig, *Hip Hop Ukraine: Music, Race and African Migration* (Indiana University Press, 2014).

Лекція 9: Гендер

У цій лекції ми додаємо до свого набору інструментів поняття «гендер як категорія», опрацьовуючи парадигматичну статтю Джоан Скотт. Аналізуємо крізь гендерну лінзу два першоджерела та досліджуємо, як ця лінза може змінити пов'язані з історичними подіями запитання та відповіді.

Обов'язково:

Joan W. Scott, Gender, A Useful Category of Historical Analysis, *American Historical Review*, vol. 91, no. 5 (Dec 1986): 1053-1075.

Рекомендовано:

Susan Bennett, "The Making of Theatre History," in *Representing the Past: Essays in Performance Historiography*, ed. Charlotte M. Canning and Thomas Postlewait (Iowa City: University of Iowa Press, 2010), 63-83.

Shana Penn, *Solidarity's Secret: The Women who Defeated Communism in Poland* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 2005).

Лекція 10: Постколоніалізм

У цій лекції ми розглянемо концепцію постколоніалізму, скориставшись концепцією «провінціалізації Європи» Чакрабарті. Досліджуємо, як будуються центри та периферії і що спадає на думку у контексті зміни цієї географії. Обмірковуємо сталі, на нашу думку, структури у нашому світі і пробуємо дослідити, як можна було б поставити себе в центр своїх історій.

Обов'язково:

Dipesh Chakrabarty, *Provincializing Europe* (Princeton: Princeton University Press, 2000), 3-23.

Рекомендовано:

Adeeb Khalid, *Making Uzbekistan: Nation, Empire, and Revolution in the early USSR* (Ithaca: Cornell University Press, 2016).

Про постколоніалізм в Україні:

Тамара Гундорова, «Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодернізм» (Київ: Критика, 2013).

Vitaly Chernetsky, *Mapping Postcommunist Cultures: Russia and Ukraine in the Context of Globalization* (Montreal: McGill-Queens University Press, 2007).

Maria Sonevsky, *Wild Music: Sound and Sovereignty in Ukraine* (Wesleyan University Press, 2019).

Про нові центри та периферії:

Piotr Piotrowski, "Toward a Horizontal History of the European Avant-Garde," in *Europa! Europa?: The Avant-Garde, Modernism and the Fate of a Continent*, edited by Sascha Bru, Jan Baetens, Benedikt Hjartarson, Peter Nicholls, Tania Ørum, Hubert Berg, (Berlin: DeGruyter, 2009), 49-58.

Piotr Piotrowski, *In the Shadow of Yalta: Art and the Avant-garde in Eastern Europe, 1945-1989*, trans. Anna Brzyski (London: Reaktion Books, 2009).

Mayhill Fowler, "The Geography of Revolutionary Art," in *Slavic Review*, vol. 78, no. 4 (Winter 2019): 931-934 and 957-964.